

Preek over Zondag 23 Heidelbergse Catechismus: Gods verrassend oordeel

Voorzang: Psalm 97, 6

Votum en Groet

Zingen: Opwekking 430

Vorbereiding viering avondmaal

Zingen: Gezang 119, 3 en 4

Avondmaalsviering

Zingen: Gezang 119, 5

Schriftlezingen: Psalm 130 en 1 Johannes 1,5-2,2

Zingen: Psalm 130, 2 en 3

Verkondiging naar aanleiding van Zondag 23

Zingen: Gezang 365

Dankzegging en voorbeden

Collecte

Zingen: Geloofsbelijdenis (**Ik geloof** (Adem van Boven, 26) (*melodie: gezang 460*)

Ik geloof dat God mijn Vader
Bron van al het goede is.
die van hemel en van aarde
Schepper, Herder, Hoeder is
Hij zal weiden, medelijden
teder als een moeder is.

Ik geloof, dat Jezus Heer is,
die zachtmoedig binnenrijdt,
aan wie alle dank en eer is:
zaad, tot ondergang bereid –
opgestaan en opgevaren
keert Hij weer in heerlijkheid

Ik geloof de Geest, de Trooster
en één kerk, de ware bruid
de vergeving van de zonden
paaslicht, dat ons graf ontsluit, -
eeuwig samen zing ik: Amen,
Roep ik, God, uw glorie uit!

Zegen

Gemeente van onze Heer Jezus Christus!
Hoe staat het met uw geweten?
U weet toch wel wat dat is, een geweten?

Ja, als je het echt uit moet leggen en omschrijven, dan valt het nog niet zo mee.
Het wordt wel eens de inwendige stem genoemd.
Een of ander stemmetje, diep binnen in je, dat alarm slaat en je waarschuwt als je verkeerde dingen doet.

Laten we het voor het gemak daar maar even op houden.
Het geweten is een stem in je hart, die waarschuwt als je iets verkeerd doet.

Sommige mensen hebben een goed geweten.
Bij hen is dat stemmetje vrij rustig.
Anderen hebben een kwaad geweten.
Hun stemmetje gaat hard tekeer.
Het maakt ze ónrustig.

Zoals hier die man, die antwoord geeft op vraag 60 HC.

Die heeft duidelijk een slecht geweten.
Tjonge, wat een aanklacht!
Nou, nou, nou - dié heeft het zwaar te pakken, zeg!

Wat voor leven moet die wel niet leiden, denkt u?
Dat is toch niet mooi meer!
Zondigen tegen álle geboden!
Toe maar!
En dan niet een klein beetje, maar zwáár!

We hebben hier kennelijk te maken met een afgodendienaar, een vloeker, een moordenaar, een sex-maniak, een dief en bedrieger en een zinnelijke levensgenieter van het ergste soort, alles in één.
Ga d'r maar aan staan.

Er is maar één lichtpuntje: hij ziet het gelukkig zelf ook.
Z'n geweten spreekt nog.
Nou, dat mag een wonder heten.
Want dat maak je bij dat soort lieden niet vaak mee.
Die hebben vaak hun geweten dichtgeschroeid; eelt op hun ziel.

Ja, maar wacht nu eens even.
Dat soort lieden zeg ik.
Maar dit staat in de Catechismus.
En de Catechismus is één van de belijdenisgeschriften waar wij als Gereformeerden zo trots op zijn.
En uw geloof belijden samen met alle onvervalst gereformeerde heiligen betekent, dat u deze belijdenis persoonlijk voor uw rekening neemt.

De schrijvers van de Catechismus waren van mening, dat iedere gelovige een geweten heeft dat hem zó aanklaagt.
U bent die man, die vrouw.
Jij bent die jongen, dat meisje.
Wat de Catechismus u voorzegt, moet u naspreken.

Nee, niet klakkeloos.
U mag de Catechismus narekenen.
Zoals de gelovigen van Berea de apostel Paulus narekenden.
Want de Catechismus is niet onfeilbaar.
U mag, nee, u móét er zelfs de Bijbel op nalezen of het werkelijk klopt wat hier in antw. 60 staat.

Misschien wilt u er iets tegenin brengen.
Dat mag!
Maar dan moet het bijbels verantwoord zijn.
U moet niet naar uw eigen gevoel gaan spreken.
Want dan weet ik, denk ik, wel wat u zeggen wil.

Als iemand naast u in de kerk u bekent dat zijn geweten hem aanklaagt, dat hij tegen al Gods geboden zwaar zondigt, dan vindt u dat vast wel zonderling.
Wat zwaar op de hand.
Een beetje oud-gereformeerd.
We halen onze schouders op en we weten niet goed hoe onze houding moet zijn.

Net zoals we ons trouwens ook vaak wat onwennig voelen als iemand doorslaat naar de ándere kant en aan zijn geloofsblijdschap uiting geeft met uitroepen als Halleluja! en Prijst de Heer!

Over het algemeen houden we maar liever het rustige en nuchtere midden.
Niet overdreven schuld bewust en niet overdreven vroom.
Ons leven vertoont vaak een licht golvende lijn, zonder overdreven diepten en dalen.
Maar ook zonder geëxalteerde toppen.

Het loopt altijd rustigjes en genoeglijk verder.
Altijd op dezelfde hoogte, vrij aardig binnen de rode cijfers.

Maar, wat vervelend misschien, onze belijdenis –
en dat is toch úw belijdenis ook, hoop ik –
heeft het helemaal niet over een effen levenslijn.
Er wordt gesproken van zwáár zondigen tegen álle geboden van God.
De aanklacht van ons geweten – en het is toch ook úw geweten, dat hier spreekt – is loodzwaar.

Daar zitten we dus met ons goeie gedrag, dat niet zo goed is als het lijkt.
Is dit geweten wel werkelijk het uwe?
Wat is er aan de hand, broeders en zusters, wanneer ons geweten zo weinig de zelfde taal spreekt, als het geweten dat we volgens antw. 60 zouden moeten hebben? 6

Omdat het die taal kennelijk niet heeft leren spreken.
Want ons geweten, zeg dus maar: dat stemmetje in ons hart, heeft net als wij leren praten.
En dat stemmetje spreekt net als u de taal van zijn omgeving.

U spreekt uw moeders taal, omdat u in die taal bent opgegroeid.
En u heeft moeite met een vreemde taal als Engels of Frans.
Want daar bent u niet in groot gebracht.
Dat heeft u op uw vakantie in het buitenland deze zomer nog ervaren misschien.

Met de stem van uw geweten is het precies zo.
Het leert het snelst de taal die algemeen in uw omgeving wordt gesproken.
Laten we zeggen: de taal van het algemeen menselijk fatsoen.

Iemand zegt zonder blikken of blozen tegen zijn kind als er wordt aangebeld door een persoon aan wie hij een gruwelijke hekel heeft: *Zeg maar dat ik er niet ben.*
En het geweten zwijgt in alle talen.

Als dezelfde persoon zich genoodzaakt ziet zélf zo'n leugentje te vertellen, dan wordt hij rood en voelt hij zich niet zo prettig.
Dan gaat het geweten plotseling wel spreken.

Maar dat is geen christelijk geweten.
Want het christelijk geweten gaat ook spreken als het een ander een leugen laat vertellen.
Nee, dat andere is eerder een geweten dat 'm pas knijpt als de leugen uitkomt.
Zó'n geweten waarschuwt voor de jammerlijke figuur die je slaat als de leugen wordt doorzién.
Dát geweten doet blozen, niet vanwege de zonde zélf, maar om de ontdekkíng van de zonde.
Het is een váls geweten, dat ook oproept tot válse schaamte.
Het heeft in zijn omgeving een verkeerde taal geleerd, een onbijbelse taal.

Een christelijk geweten is bij God op school gegaan.
En het heeft de taal van de Bijbel geleerd.
Ja, die taal leer je niet zomaar, evenmin als Frans of Duits.
Die taal van de Bijbel is ons niet aangeboren.
Maar ze ís te leren.
Het gaat misschien moeizaam.
Het vereist dagelijkse oefening.
En je moet het wel onderhouden.
Elke dag een tijdje praten met God, onze Meester.
Dus: Bijbellezen.

Maar hoe langer hoe meer wordt het onze eigen taal.
Ook al blijven we tot onze dood spreken met afschuwelijk zondig-menselijk accent.
Want pas op de nieuwe aarde zullen we met nieuwe tongen de taal van het Koninkrijk van God vloeiend en accentloos spreken.

Maar ook al breken we er vandaag dan nog dikwijls onze tong over, de Catechismus wil ons dan toch leren zeggen dat we als zware zondaars uit genade gered worden.
En dat daar niets van ons zelf bij is.

Hoe langer de Heilige Geest in ons werkt en doordringt in ons hart, des te beter zullen we begrijpen dat er diepe afronden in onze persoonlijkheid zijn.
Hoe helderder het licht van God over ons leven schijnt, des te zwarter het blijkt te zijn.

We hebben in onze tijd leren spreken over het onbewuste en onderbewuste van een mens.
En inderdaad, onder de oppervlakte van ons leven die anderen zien (en zelf zien we er vaak niet veel meer van) – onder die oppervlakte beweegt zich een hele wereld.
Wat dat betreft lijken we op een ijsberg: 10% boven water, 90% eronder.

De moderne psychologie heeft allerlei technieken ontwikkeld om dat boven water te halen.
En dan blijken er verschrikkelijke mogelijkheden tot zwarte zonden te schuilen in het hart van ons allemaal.
Een tijdje geleden werden we opgeschrikt door afschuwelijke foto's uit Irak.
Amerikaanse militairen die Iraakse gevangenen mishandelden en vernederden. **7**
Vooral foto's van Lynndie England, een vrouwelijke militair die lachend aan zulke praktijken meedeed, waren schokkend.
Dan ben je toch wel diep gezonken!
Wie doet nu zo iets!

Onlangs werd het resultaat van een psychologisch onderzoek gepubliceerd, waarin werd geconcludeerd dat ieder mens onder bepaalde omstandigheden tot dergelijke gruwelijke dingen in staat is.
Trouwens, ook concentratiekampbeulen uit de Tweede Wereldoorlog wisten we al dat het vaak liefhebbende echtgenoten en degelijke huisvaders waren. **8**

Gemeente, het is alleen te danken aan Gods goedheid en genade, als bij óns de zwarte diepten níet naar boven is gehaald.
Dat Hij het geremd heeft, zodat het niet naar buiten is gebarsten in al zijn liederlijkheid en gemeenheid.
Dát is ook de reden waarom wij ons nooit ofte nimmer mogen verheffen boven welke oorlogsmisdadiger of ordinaire gevangenisboef dan ook.
Wat ik ben, ben ik niet uit mezelf.
Maar dankzij God.
Wezenlijk staan we met 'dat soort lieden' op één lijn.

Daarom, het christelijk geweten heeft alle reden om ons zo zwaar aan te klagen als de Catechismus het zegt.
We moeten erkennen zondaar te zijn onder Gods toorn, onmachtig onszelf te redden.

Broeders en zusters, de aanklacht is zwaar en vrijwel ondragelijk.
Maar het is de aanklacht van een geweten dat door God is onderwezen.
En met die aanklacht moet ik voor Gods rechterstoel verschijnen.
Tegen al Gods geboden zwaar gezondigd en geen enkele gehouden.
Kan het nog erger? **9**

Bovendien geneigd om nog steeds alle kwaad te doén.
Ook al spreekt God me vrij van mijn verleden - maar hoe kan ik dat verwachten ? - dan kan ik Hem niet eens garanderen dat het in de toekomst beter zal gaan.
Ik kan niet eens beterschap beloven.

Ik hoef echt niet te verwachten dat de rechter zegt: *Uitspraak over veertien dagen*, o.i.d.
Die uitspraak is onontkoombaar.
Dat wordt de doodstraf.
Geen twijfel mogelijk.
Ik heb met zo'n strafblad geen enkel recht meer om te leven. **10**

Ja, dat had ik gedacht.

U toch ook op grond van úw geweten?

Maar dan zien ik opeens dat de Rechter in enkele papieren zit te bladeren.

Weet u wat dat is?

Een testament!

Een testament, waarin ons een geweldig kapitaal is nagelaten.

Het is het nieuwe testament, bezegeld met Christus' bloed.

We blijken opeens erfgenaam te zijn.

Erfgenaam van het eeuwige leven in gemeenschap met God.

Wat we door onze schuld verbeurd hebben, blijkt ons plotseling bij testamént te zijn nagelaten.

Hoor wat de Rechter uitspreekt.

Het is de laatste wil van de op Golgotha overledene, Jezus van Nazareth, Zoon van God, op de derde dag opgestaan in Arimathea's hof, dat de aangeklaagde leeft.

Dat bent ú hoor, die aangeklaagde.

Dat ben jij.

En dat ben ik.

Jezus Christus wil niet dat we sterven, maar leven.

En voor Gods rechtbank is de wil van Jezus wet.

En op grond van deze wet wijst God het vonnis: Vrijspraak!

Wie had dat gedacht, na zó'n aanklacht!

Vrijspraak!

En hoe!

Met een volledig blanco strafregister!

Alsof ik nooit één zonde gehad of gedaan heb.

Wat een tegenstelling: die zware aanklacht en die royale vrijspraak.

We rollen zomaar van de Geref. Gemeente in de Pinkstergemeente.

Van het zware schuldbesef in het heerlijke jubelen: *Prijst de Heer! Halleluja!*

Hij heeft ons vrijgemaakt!

Hoe is dat mogelijk?

11

Ja, dat komt omdat u en ik erfgenaam zijn geworden van dat vlekkeloze, onberispelijke leven van Jezus Christus.

Dat leven, zo zuiver, zo volmaakt dat mag ik het mijne noemen.

Zijn liefde tot God en de mensen is de mijne.

Zijn volmaakte gehoorzaamheid is de mijne.

Zo heilig als Hij ben ik.

12

Fantastisch, hè?

Maar denk erom: het is géén fantasie!

Kinderen kunnen enorm fantaseren.

Zullen we doen alsof we vader en moeder zijn, zeggen ze.

Of: jij bent de dief en ik ben de politie.

En ze leven zich helemaal in in hun rol.

Maar dan is het tijd om te eten of naar bed te gaan.

Uit de fantasie komen ze weer terug in de werkelijkheid.

Ze zijn geen vader en moeder meer, die hun kinderen eens flink op de kop geven.

Maar ze zijn zelf weer kinderen, die gehoorzaam moeten zijn.

Nu, zo is het met ons niet.

13

U mag doen alsof u Christus bent.

Want God doet ook alsof u Christus bent.

Maar God meent het écht.

Het is voor Hem geen spelletje.

Het water van de doop, dat op uw voorhoofd was, het brood dat u eet en de wijn die u drinkt aan het avondmaal, doen u met Christus versmelten tot één en dezelfde mens, van dood en zonden vrij.
U hebt volkomen verzoening ontvangen van al de zonden, waarover uw geweten u aanklaagt.
En nu kan uw geweten tot rust komen. **14**

Ja door de werking van de Heilige Geest wordt ons geweten steeds gevoeliger.
Het weet steeds zwaardere aanklachten tegen ons in te brengen.
Geen nood!

De zonden die u ontdekt mag u onmiddellijk bij God inruilen voor zijn vergeving.
En een vergeven zonde kan nooit meer de verhouding met onze hemelse Vader verstoren.
Als uw geweten U lastig valt over een zonde, die allang beleden en vergeven is, dan mag u zeggen: *Hou je stil!
Wil je het soms beter weten dan God?
Wil je opvissen wat God in die diepste diepten van de zee geworpen heeft?
Alleen nieuwe aanklachten neem ik in overweging.*

Ja, want mijn geweten klaagt wel door.
Elke dag weer is er de zware aanklacht.
Maar elke dag ook de royale vrijspraak.
Een goed christen is eigenlijk tegelijk lid van een Geref. Gemeente en van een groep uit de Pinksterbeweging.
Hij klaagt over zijn zonden, zijn zonden en jubelt over de vergeving daarvan.

Misschien wordt u er wel eens moe van.
En wanhopig van dat voortdurend heen en weer, op en neer, vallen en opstaan.
U wilt liever in vaste lijn vooruit en omhoog.
De herhaalde zonde en de voortdurende aanklacht van uw geweten doet u twijfelen aan uzelf.
U zou zo graag duidelijk willen ervaren dat het beter met u gaat.
U bent misschien bang dat u zich maar wat inbeeldt.

Maar luister dan naar Johannes, die zegt dat Jezus' bloed ons reinigt van alle zonde.
Maar hij zegt er onmiddellijk bij dat gelovigen daardoor nog niet zondeloos worden.
Wie dat beweert houdt zichzelf voor de gek.
Het leven van een gelovige blijft hier op aarde onder spanning staan.
Die spanning wordt niet eerder opgeheven dan op de dag van onze dood of als Christus wederkomt.

Maar is het al niet rustgevend dat we bevrijd zijn van de tyrannie van ons geweten?
Natuurlijk is het 't fijnste om niet meer te zondigen.
Maar is het niet geweldig dat we ons na elke zonde telkens mogen haasten naar de plaats waar vergeving is?
Want daar begint een wezenlijk herstel.
Het herstel van de gemeenschap met God.

Daar begint de werkelijke, totale genezing van heel ons leven. **AMEN.**
06-02-1977/25-09-1988/12-12-2004 (242)
19-6-77 Hoogeveen
11-7-82 Emmeloord